

# САРСЫН—БЫЫБАР!

БЫЫБАРДЫР УЧААСТАКТАРГА БИИР КИИИ КУРДУК ТИИЙИЭБИҢ!

# САНА

ЧУРАПЧЫ  
УЛУУХУН  
ХАҢЫАТА

# ОЛОХ

ХАҢЫАТ  
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ  
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 151 (6104). ☆ 1996 жыл ахсынньы 21 күнэ. Суббота. ☆ Сыаната—1084 солкуобай.

Бу күннэргэ  
„Сага олох“ хаһыанна  
1997 сыл

бастакы аңарыгар  
сурутуу бара турар.  
Күндү аабааччы!  
Улууһун хаһыатыгар  
суруттарарга тиэтэй!

СЫАНАТА: ЧААҢЫНАА ДЬОНҦО—74400  
СОЛК.  
ТЭРИЛТЭЛЭРГЭ—148800 СОЛК.

## САНАА СИТИМЭ

## БИИРДИИЛЭЭН ХАҢААЙЫСТЫБА — ЭСТИИ СУОЛА

1995 сыл түмүгүнэн эргилгэ сылдьар 30 тыһ. гектар бааһына араас биричиһинэн туһаныллыбыкка хаалла. Сээтэр, бөлөм, баар бааһына туһамат кыахтаныһыт чакчы нэхтин нөстүүтэ буоларын ким барыта өйдүүн сөп этэ. Ити кэминтэн сотурутааһыта оһоһуллубут «Бурдук 2000 сыл» дигэн программа туоларыгар суоттаныахха сөп дуо?

Реформа кимтэр тыа хаһаайыстыбатын структуратын элэи араастаан «Алаас», «Саха-Ас» элэи дигэн сөргөх ааттаан улахан толугуа суох уларыта-төлөрүтэ сатааһын нөһөһтөн атынны адалбат. Үгүс өттүгэр итигэр хаһаайыстыбаларга бөридлэхтээх үп-харчы нөһө-томо суох ыскайданар, маҕалайдарын толорор тэрилтэлэринэн буолулар.

Маннхх политикта түмүгэр тыа сирин нөһөһүннэтии олоҕо улаханнан мөлтөөтө, салгыы мөлтүүр да тынччыллыгы, 1990-1995 сс. тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин орто хамнастара 1995 төгүл улаатта, оттон сүрүн бородууксууа, аһылык, танас-сап, өтөлөр сыаналара—10000-тан тахса төгүл. Итингэч кестөрүнөн, хамнас улаатыта сыана үрдөһүннүтэн 5 төгүл кэринтэн хаалла.

Республикада норуот хаһаайыстыбатын бары салааларыттан тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин эрө хамнастара нүрө, нымнах. 1996 сыл от ыйын 1 күнүгөргө туругунап, үлэһиттэр ыйдааһын орто хамнастара, 1989 сылы кытта тэҥнээтэххэ, промышленноска 6 төгүл улааппыт уонна 2781 тыһ. солк. тэҥнэспит буоллабына, тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин хамнастара ити кэмгэ 3,4 төгүл улаатта уонна 1063 тыһ. солк. тэҥнэстэ. Урут, 1989 сыллаахха тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин орто хамнастара промышленность үлэһиттэрин хамнастарынан 68,2 бырыһыаныгар тэҥнэһэр эбит буоллабына, билгитин 38,2 бырыһыаныгар эрэ тэҥнэһэр.

Ити үрдүнэн сорохтор тыа дьонун сүөһүлэрэ-астара элбээтэ, тыа сирэ байылыаттык олоһор буолла дииллэр. Кырдык, арымак киһи, ыал уруккутааһар үчүгэйдик олоһор курдук. Оттон дьыҥ нөһөһүннэтии үгүс өттүн олоҕо-дьаһаҕа лаппа мөлтөөбүтүн-аһаабытын мөлдөөһөр табыгана суоҕа көстөн турар суол. Билгитин киһи үкөс урут булдуммут, хааччыммыт сөбүн-сэбиргэлиги, малын, таҕаһын-сабын туттан баҕчаа дээрэ тийбэн кэллэ. Эмиэ ааспыт үгэһиэ

үлэһит-хамсыы сатыыр, ол иһин силбэһэн олоһор.

Дьонинэн, билгитин баар совхозтар, агрофирмалар байлаларын ис тутулларынан, структураларынан колхозтар буолулар. Итингитин ити колхозтары—коллективнай хаһаайыстыбалары ыспат, төттөрүтүн, сайыннарар курдук дьаһаллары ылар эрэ нөдүүстөх буолуоҕа. Хайа баҕарар дойдута, олох байыта көрдөрүөн, улахан производственной тэрилтэ эрэ саҥа технологияны кыһалар, племенной үлэни ылар, улахан уу ситимнэрин оһорор, тутар, үлэлэтэр кыахтаах. Капитализм биир уратытынан үлэтэ суох буолуу социальнай нөдөө буолар. Маны хайа да дойду билгиттэ буолар кыаҕа суох. Тыа сиригэ үлэһэн хааччылар олус тороостох тэрилтэлэн колхоз буолара мөлдөөһүннэн сөбө суох. Ол урут Американы кытта күрөс былдьаһан сэрин сөбүн олус элбэх ороскуоту көрсөн онорон, үп-харчы тийбэтин кыһалаттыган государство бааһынайы нолуугунап эҥин тууйан, колхозтар куруутун мөлтөх курдук кестөллөрө, куһаҕаннык оһороллоро. Ол иһин колхозу билгитин дьон сөбүлээбэт. Манна колхоз буруйа суох. Дьинэр, колхоз—хаһаайыстыба олус табыстаах көрүҥэ. Киһи үчүгэй өрүттэрин, кыаһын ситэри таба туһаннахха, бу бүрүүнээбит кризистэи түргэнник тахсыахха сөп этэ. Колхозтар сэрин кэминтэр армияны, нөһөһүннэһэн аһылыгынан хааччыла оһорбуттара. Ол саҥа онноһор оҕо, дьахтар кыһыл идитинэн уонна сүрүн күүс быһытынан үлэһиттэрин саҥа.

Итинэн, таарыһа эттэххэ, бу сотурутааһыта Тыа хаһаайыстыбатын министерствота (ас-үөл дьон эбэн ааттааһы киһи санаата буолбат) дотация харчытын сүөһү төбөтүгэр биэрэр курдук дьаһалытын олус дьиктиргэтиим. Аан дойдута ханна баҕарар туттарылар бородууксууа иһин дотацияны оһороллор, сүөһү көндөй көхсүгэр харчы биэрбэти истэ илик этэн. Элбэх сүөһүлээх бааһынай хаһаайыстыбата сүөһүтүн төбөтүгэр харчы ылан баран, бородууксууатын олох да туттарыа суоһун сөп. Кураан буоллабына, сүөһүтүн өлөрөргө күйэллэр, арай атын атымлаан харчыланан, ыарахан дьыл кыһалатын туорууругар онто ханнык эмэ тирэх буолуон сөп. Оттон сүөһүгү-лаппа арыбаттарына, бу киһи олох илин соттон хааларыгар тийбэр буолбат дуо? Аны бааһынай бородууксууаны туттарыын ситиһэргэ техника, умагык аһытынан хааччатаһар маҕайа, эрэйэ бэрт буолуо, ол иһин бу кыайтарыа да суоҕа. Хайа уонна арымак төбөнү тутан киниттэн элбэх бородууксууаны ылар иһин үлэ барыахтаах этэ дии? Вһһһһһ барыта итинник хайдах таһнары тахса турара бөрдөй?

Түмүктээн эттэххэ, кризистэи тахсар, тыа дьонун олоһун көнөөрө уталыттылыбат сөптөөх дьаһаллар ылылаллара тирээн кэллэ.

Николай ЛЫТКИН.

Дьонууснай и.

## ДИРИҢ МУЗЫКАЛЬНАЯ ОСКУОЛАТЫН 20 СЫЛА

Диринг музыкальнай оскуолатын 20 сыллаах үбүлүһүн аҕарык биһэригэр Хопково эстетическай-культурнай киһигэр «Лык» курдук киһи муһуна. Ити үһүн кэм устатыгар оскуолаҕа ыһыттылыбыт үлэ-хамнас туһунан ахтымылары үлэлээн ааспыт дьон истин-иһирэх тылларынан кэпсэтиллэр. Ол курдук, музыкальнай оскуола бастаан директоры, ССРС культуратын туйгуна М. Д. Сергеева, уруһу хореография кылааһын преподавателлара В. И. Урлова, А. А. Посельская, художественнай кылаас преподавателэ, ССРС культуратын туйгуна норуот

маастара К. К. Колесов. Эбэрдэ тыллары эттиллэр: республика культуратын министрин солбуйааччы И. И. Наумов, Дьонуускайдааһы хореографическай училище дирентера Н. С. Посельская, улуус дьаһалтатын бабылыгы солбуйааччы Т. Л. Тарасов, культура управлениетын начальнига В. П. Герасимов, Культура министерствотын Бочуотунай Грамотатынан К. К. Колесов, В. И. Федуллова, Саха Республикатын культуратын туйгунун аһытынан художественнай кылаас преподавателэ П. П. Федоров—Симова, теорияны биэрэр А. Т. Софаккина наҕараадалаһыммылар. Улуус дьаһалтатын Бочуотунай грамотатынан директор Ф. И. Попова, эдэр преподавателлэр П. И. Тарабукина, А. И. Тарабукина уонна

культура управлениетын грамотатын үтүө суу бастаахтык үлэһиттер тех-үлэһиттер туттулар. Диринг музыкальнай оскуолатын выпускниктара учууталларыгар эбэрдэ тылларын анаан туран өйдөбүннүһүн бөлөхтэрин биэрдилэр.

Музыкальнай оскуолатын 20 сыл устатыгар 184 оҕо бүтэриһиттэн 15-тэ аһал үөрэһи ыланнар культура тэрилтэлэригэр айымньылаахтык үлэһит сылдьаллар. 38 оҕо Дьонуускайдааһы, Намнааһы педучилищелар художественнай отделениеларыгар, культура уонна искусство колледжыгар үөрэннэлэр.

Г. МАКАРОВА,  
культура управлениетын специалиһа.





А. Чирков, и.п. Ковалев Михаил, и.п. Подписано в печать 20.12.18 г. Тираж 2742